

УПРАВЛІННЯ В ОСВІТІ:

формування цілісної
(доброчесної) особистості

УПРАВЛІННЯ В ОСВІТІ: ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ (ДОБРОЧЕСНОЇ) ОСОБИСТОСТІ

Збірник укладено на основі I конференції-воркшопу на тему управління в освіті для полісімейкерів, освітніх управлінців і громадськості. Поширення матеріалів конференції здійснюється лише за згоди команди ГО «МОГИЛЯНСЬКА СТРАТЕГІЧНА АГЕНЦІЯ».

Ця публікація була підготовлена за підтримки Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Польщі, Данії та Словенії. Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю її авторів та не обов'язково відображає позицію Програми «U-LEAD з Європою», Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Польщі, Данії та Словенії.

Проект «Будинок Добročесності» виконується компанією RMTeam International за підтримки Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Польщі, Данії та Словенії в рамках Програми «U-LEAD з Європою».

Більше про діяльність
RMTeam International

Більше про діяльність
Програми «U-LEAD з Європою»

Упорядники: команда напрямку розвитку освітніх систем України ГО «Могиланська стратегічна агенція»
Валентина Топольницька, голова ГО, керівниця напрямку
Тетяна Гупалюк, експертка напрямку
Наталія Кардаш, експертка напрямку

Літературна редакторка: Світлана Мельник
Дизайнерка: Ганна Мазуренко

ЗМІСТ

- 4 Переднє слово. Олександр Саврук
- 10 Панельна дискусія «Доброчесність: культурні, управлінські та освітні аспекти» з полісімейкерами та освітніми менеджерами
- 22 «П'ять вимірів доброчесності» Олександр Стародубцев
- 30 Робота в групах
- 54 «Трансформація освітнього середовища на засадах доброчесності — від теорії до практики» Людмила Слива
- 60 «Що найважливішого має статися з дитиною за роки у школі?». Наталя Черепухіна
- 64 «Про культуру доброчесності в освітньому закладі через інструмент авторської системи оцінювання. Кейс Тернопільської ЗОШ №28» Лілія Вавринів
- 70 Інтерв'ю
- «Кейс переходу закладів освіти на фінансову автономію у місті Чернівці» Ірина Ткачук
 - «Як відійти від формальних речей, говорячи про доброчесність» Сергій Омельчук
- 76
- 82 Про доброчесність у державних стандартах освіти. Аналіз команди MSA
- 86
- 88 Список умовних скорочень
- Корисні посилання

ІНТЕРВ'Ю
«ЯК ВІДІЙТИ ВІД
ФОРМАЛЬНИХ РЕЧЕЙ,
ГОВОРЯЧИ ПРО ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

Сергій Омельчук

Сергій Омельчук — доктор педагогічних наук, професор, перший проректор Херсонського державного університету, член Всеукраїнської асоціації викладачів української мови і літератури, заслужений діяч науки та техніки України, випускник програми «Школа освітніх управлінців» kmbs.

Учений у царині української лінгводидактики, член низки редакційних колегій. Автор низки наукових праць, посібників, навчальних програм, зокрема, значну увагу у своєму науковому доробку Сергій присвячує питанням академічної доброчесності.

Сергію, Ви — освітній управлінець, очільник конкурсних комісій з оцінювання професійної майстерності вчителів, викладач, експерт ДСЯО із сертифікації педагогічних працівників. Зважаючи на це, як Ви визначаєте доброчесність у кожній зі своїх ролей?

Наше з вами спілкування про академічну доброчесність — це відважний крок. Ми можемо багато говорити про доброчесність, методично і вправно навчати, як бути академічно доброчесним, розповідати, що можна, а що — ні, розробляти правильні нормативні документи (акти, положення чи навіть кодекси академічної доброчесності), але це все лише штучно говорить про те, якими ми є в річці академічної доброчесності. Це лише формальний бік, з яким усе ніби гаразд. Усі заклади мають відповідні положення, на законодавчому рівні академічну доброчесність у закладах освіти регламентує стаття 42 Закону України «Про освіту». Зазначу, що немає чіткого українського відповідника до англійського словосполучення «Academic Integrity». Ми натрапляємо на вживання термінів «академічна порядність», «академічна чесність», «академічна доброчесність», і, по суті, зміст цих понять однаковий.

Отже, якщо відійти від формальних речей та говорити про те, що таке академічна доброчесність, то важливо усвідомити, що доброчесність охоплює різні чесноти, які потрібно не просто знати, але й переживати внутрішньо. Серед них — відвага. Це важливий складник академічної доброчесності. Чому я кажу, що наш діалог — відважний крок? Ми маємо вміти зізнаватися і собі, і оточенню в тому, якою мірою ми доброчесні. Ми можемо виконувати різні ролі не лише у професійному середовищі, але й у побутовому житті. І доброчесність стосується всіх наших ролей, не лише навчання і науки. Наскільки ми доброчесні по відношенню до наших рідних і близьких, до нашого оточення? Наскільки мені це важливо? Наскільки я цьому відповідаю? За день-два до цього дійти неможливо.

Тому, власне, для мене, доброчесність — це не одна категорія, не одна чеснота, а це сукупність відповідних чеснот, взаємозалежних між собою. Підґрунтям доброчесності є довіра. Це те, що викликає довіру до людини і результатів того, чим вона займається. Серед інших чеснот, що також становлять основу доброчесності — чесність, порядність, справедливість, повага і, звичайно, відвага. Ці категорії взаємозалежні, а це означає, що чим менше я чесний, тим менше до мене довіри: довіри до будь-яких результатів моєї діяльності і до мене як людини, особистості.

Чи звертається увага на доброчесність учасників та членів конкурсної комісії під час конкурсів професійної майстерності? Можливо, є критерії відбору членів комісії, чи оцінювання? Ви — експерт із сертифікації.

Чи звертається на це увага під час сертифікації?

Чи доноситься експертам і членам комісії важливість доброчесності?

Спробую відповісти на це запитання на прикладі проведення цьогорічного конкурсу «Учитель року» в номінації «Українська мова і література». Під час першого відбіркового етапу ми обрали 12 претендентів з 25, які продемонстрували найвищий рівень, зокрема, і доброчесності. Дотримання норм академічної доброчесності в оцінюванні випробувань у межах конкурсу. З чим це пов'язано?

По-перше, з тим, що відбірковий етап Усеукраїнського конкурсу «Учитель року» (написання есею, виконання тестових завдань, аналізування поетичного твору) відбувався дистанційно. В умовах передбачено вимоги щодо увімкнених двох камер (фронтальної і бічної), щоб було видно екран тощо. І вже на цьому етапі помітно дуже багато, наскільки учасники готові бути добросовісними, чи намагаються знайти шляхи, щоб оминати ці вимоги, ставляться дуже формально.

Ви відповідальні за культуру добросовісності в університеті, у якому Ви викладаєте. Чи вдалося Вам, як управлінцю, сформуванню цієї культури серед команди та студентів?

Якщо вдалося, наскільки успішно? Які були найбільші виклики?

Якщо я скажу, що в університеті, де я працюю, вже повністю сформовано культуру добросовісності, і ми дотримуємося її максимально, це буде нечесно і неправдиво. Чому? Тому що наш університет, як живий організм, постійно розвивається і змінюється. Наша система і спільнота динамічні. Сьогодні в університет приходять одні вступники, викладачі, інші — йдуть. Цей динамічний процес продовжується постійно. Стає зрозумілим, що з усіма потрібно розмовляти по-різному, у кожного свій рівень сприйняття, зокрема й академічної добросовісності.

У 2017-2018 роках ми розпочали активну роботу в напрямі формування культури академічної добросовісності з контролю та моніторингу. Ми створили *модель добросовісного академічного середовища університету, яка складається з семи обов'язкових елементів (кроків)*. Нашій спільноті знадобилося декілька років, щоб вибудувати цілісну систему академічної добросовісності. *[детальніше про цю модель можна дізнатися за qr-кодом — прим. редактора]*.

Однак сьогодні для нас дуже важливим є не просто мати нормативні документи, але і проводити відповідну роботу просвітницьку. Не боятися про це говорити. І говорити не тільки на рівні формальних речей. Для цього ми ввели обов'язкову дисципліну «Академічна добросовісність» на першому курсі бакалаврського рівня вищої освіти. Окрім цього, ми щороку проводимо різні заходи із запрошеними спікерами, присвячені саме темі академічної добросовісності. Щоб підписання кодексу не перетворилося на формальний показник, треба робити ще й інші, живі кроки. Насамперед, це спілкування. Маємо дискутувати, слухати одне одного та озвучувати проблеми, з якими ми стикаємося. У цьому, власне, й полягає наша відвага. Студенти разом з викладачами мають на партнерських засадах говорити, наприклад, про те, що однаково недобросовісно занижувати чи завищувати оцінки.

«МОДЕЛЬ ДОБРОСОВІСНОГО АКАДЕМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: 7 КРОКІВ ВІД МЕТИ ДО РЕЗУЛЬТАТУ» — СТАТТЯ СЕРГІЯ У ЗБІРНИКУ МАТЕРІАЛІВ ІV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ (М. СУМИ, 14-15 ТРАВНЯ 2021 РОКУ) «АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ДОСЛІДНИКА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД»

Таким чином маємо уникати подвійних стандартів, що в чомусь можемо бути доброчесними, а в чомусь — ні. При доброчесності вибірковість не повинна мати місце. Ти або доброчесний, або — ні. У першу чергу, самі перед собою.

Звичайно, щоденно ми даємо сотні порад, і ми вважаємо, що наші поради правильні, але, як на мене, це трохи суб'єктивно. Адже те, що може бути для мене корисним і дієвим, може бути не сприйняте іншою людиною. Коли я говорю про відвагу як одну із чеснот академічної доброчесності, насправді, кожен може інтерпретувати це поняття по-своєму. Наприклад, коли я говорю про відвагу як одну із чеснот академічної доброчесності, насправді не кожен це сприймає. Іноді це сприймають як штучну пораду бути відважним. Паралелі можна проводити з будь-чим. Наприклад, коли ми є свідками фізичного тиску або певного злочину. Якщо я не є байдужим, я обов'язково якимось почну діяти, втручатимусь у цей процес або залучу допомогу інших людей чи відповідних органів. Тобто я не стоятиму осторонь. Ми не можемо бути доброчесними і водночас заплющувати очі на порушення, що бачимо поруч. Це лише покаже нашу незрілість і неготовність бути доброчесними в соціумі.

На жаль, неможливо змінити світогляд людини за одну розмову, або кількома порадами. Це довгий шлях. Це про культуру, яку формують покоління. Ми не можемо в теорії сказати, що від завтрашнього дня починаємо бути доброчесними щодо себе та інших. Однак чим більше ми говоримо про важливість доброчесності, чим більше звертаємо на це увагу, у своїй діяльності бути чесними, тим більше та швидше ця культура акцентується у суспільстві.

Від такого локального рівня питання доброчесності виростає далі на глобальний. Ми маємо усвідомити, що це сягає рівня сприйняття культури української нації, української держави. Такими локальними вчинками ми формуємо її власноруч. Чому знову говоримо про відвагу? Відважний вчинок визнавати на своєму рівні, що ми десь схибили, і це краще зробити, аби потім цього не повторити.